

ONTWERPBESLUIT WET NATUURBESCHERMING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN
GELDERLAND

Wet natuurbescherming hoofdstuk 3, ontheffing soorten

Datum besluit : 25 oktober 2017
Onderwerp : Wet natuurbescherming - 2017-003303 - gemeente Ede
Activiteit : herontwikkeling centrumgebied van Nationaal Park De Hoge Veluwe aan
Houtkampweg 9 b, 6731 AV Otterlo
Verlenen/weigeren : verlenen ontheffing

Aanvrager : Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe
Zaaknummer : 2017-003303

Beslissing van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND op het verzoek van Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe, Houtkampweg 9 b te Otterlo, hierna te noemen de aanvrager, van 23 februari 2017 om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming.

De opbouw van deze beslissing is als volgt:

- Allereerst worden de ingediende *aanvraag en het procesverloop* toegelicht.
- Daarna volgt het *besluit* met inbegrip van de voorschriften.
- Onder het kopje '*beoordeling*' wordt de onderbouwing van het besluit gegeven.
- De beslissing wordt afgesloten met enkele algemene bepalingen en een toelichting op het verdere procesverloop ('*overige verplichtingen*' en '*zienswijzen*').

AANVRAAG EN PROCESVERLOOP

Op 23 februari 2017 ontvingen wij een aanvraag van Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe voor een ontheffing in het kader van hoofdstuk 3 van de Wnb voor het opzettelijk verstoren en voor het beschadigen / vernielen van voortplantingsplaatsen / rustplaatsen van Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Heikikker en voor het opzettelijk beschadigen / vernielen van vaste voortplantingsplaatsen / rustplaatsen van Levendbarende hagedis en Hazelworm. Voor de soorten Heikikker, Levendbarende hagedis en Hazelworm is het middel aangevraagd van schermen met inloopemmers.

De ontheffing wordt aangevraagd voor de herontwikkeling van het centrumgebied van het Nationaal Park De Hoge Veluwe.

De ontheffing wordt aangevraagd in het kader van de in de wet genoemde belangen volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (voor alle soorten) en in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied.

De aanvraag maakt onderdeel uit van deze ontheffing.

Er is niet eerder een ontheffing afgegeven voor de aangevraagde activiteiten.

Er wordt gewerkt volgens de gedragscode natuurbeheer 2016-2021 van 1 november 2012. De geldigheid van de gedragscode is met 5 jaar verlengd met het goedkeuringsbesluit Gedragscode Natuurbeheer van 19 december 2016.

De volgende documenten zijn gebruikt bij de beoordeling van de aanvraag:

- Aanvraagformulier ontheffing beschermde soorten van 23-02-2017.
- Natuurtoets bestemmingsplan van 05-11-2012.
- Notitie Appendix bij Natuurtoets bestemmingsplan Hoge Veluwe van 13-11-2012.
- Rapport Vleermuizen centrumgebied Hoge Veluwe van 05-11-2012.
- Natuurtoets van de herinrichting van het centrumgebied Het Nationale Park De Hoge Veluwe van 30-01-2017.
- Gedragscode natuurbeheer 2016-2021 van 01-11-2012.
- Goedkeuringsbesluit Gedragscode Natuurbeheer van 19-12-2016.

Tevens is het aanvullende stuk, dat wij op 28 september 2017 hebben wij van de aanvrager, bij de aanvraag betrokken:

- Rapport Centrumgebied NPHV vleermuisonderzoek van Bureau Schenkeveld van 21-9-2017.

Op deze aanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard.

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Gelderland

HEBBEN BESLOTEN

gelet op de artikelen 3.8 lid 1, 3.9 lid 2 en artikel 3.10 lid 2 van de Wet natuurbescherming

ONTHEFFING TE VERLENEN

aan Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe, Houtkampweg 9 b, 6731 AV Otterlo

voor de soorten, van de verbodsbepalingen en voor de wettelijke belangen zoals weergegeven in tabel 1 en voor het gebruik van de middelen zoals weergegeven in tabel 2.

Tabel 1 Soorten en verboden

Soort	Verbod		Belang ¹
Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, Heikikker	Artikel 3.5 lid 2	Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid (in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn en bijlage II bij het Verdrag van Bern) opzettelijk te verstoren.	A
	Artikel 3.5 lid 4	Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid (in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn en bijlage II bij het Verdrag van Bern) te beschadigen of te vernielen.	
Levendbarende Hagedis, Hazelworm	Artikel 3.10 lid 1 b	de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a (in het wild levende zoogdieren) opzettelijk te beschadigen of te vernielen.	B

¹ Belangen:

A. Artikel 3.8, lid 5 onder b 3 van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

B. Artikel 3.10, lid 2 onder a van de Wnb: in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied.

Tabel 2 Middelen

Soort	Verbod	Middel
Heikikker	Vangen	Herpetofaunawerende schermen langs het plangebied met aan de binnenzijde inloopemmers welke dagelijks gelegegd worden gedurende 2 weken.
Levendbarende hagedis		
Hazelworm		

De ontheffing geldt voor het gebied zoals aangegeven op de kaart in bijlage 1.

Op grond van artikel 5.3, lid 1 van de Wnb zijn aan deze ontheffing de volgende voorschriften verbonden:

1. De ontheffing geldt voor het gebied zoals aangegeven op de kaart in bijlage 1.
2. De ontheffing is geldig tot en met 31 december 2020.
3. De ontheffing geldt uitsluitend voor de soorten, verboden en belangen zoals weergegeven in de tabel 1.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.

5. De in voorschrift 4 genoemde (rechts)personen beschikken op de plaats waar de activiteiten van de ontheffing worden uitgevoerd over een (digitale) kopie van deze ontheffing, en tonen deze op verzoek aan de daartoe bevoegde toezichthouders en opsporingsambtenaren.
6. De in voorschrift 5 genoemde (rechts)personen zijn op de hoogte van de inhoud en het doel van deze ontheffing en de daaraan verbonden voorschriften, zodanig dat zij daar ook invulling en uitvoering aan kunnen geven.
7. Indien de ontheffinghouder de ontheffing in zijn geheel wil overdragen dan dient voor deze naamswijziging toestemming te worden gevraagd bij de Provincie Gelderland, via emailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-003303.
8. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een (of meerdere) deskundige(n)¹ op het gebied van Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, Heikikker, Levendbarende hagedis en Hazelworm.
9. De in voorschrift 8 genoemde deskundige houdt alle bevindingen bij in een logboek en heeft deze (digitaal) beschikbaar op het project. Daarnaast wordt het logboek uiterlijk twee weken na afronding van de werkzaamheden verstrekt aan de Provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-003303. In het logboek wordt vermeld op welke data de deskundige aanwezig was, welke werkzaamheden zijn uitgevoerd en (indien van toepassing) hoeveel exemplaren van welke soorten op welke locatie zijn waargenomen en hoeveel er met welke methode zijn gevangen en waar deze zijn uitgezet.
10. De reeds opgehangen tijdelijke vleermuiskasten (zie bijlage 2) moeten in ieder geval blijven hangen tot de nieuwe gebouwen met vleermuisvoorzieningen gereed zijn.
11. In het jaar dat de werkzaamheden voor de parkeerplaats (mogelijk 2018), fietsenherstelwerkplaats (mogelijk 2019 / 2020) en evenemententerrein (mogelijk 2020) worden uitgevoerd moeten voorafgaand aan de werkzaamheden vanaf augustus / september eerst het plangebied worden leeg geruimd van losse takken en dergelijke. Vervolgens moet enkele dagen later het plangebied worden afgeschermd met herpetofauna-werende schermen en moeten alle amfibieën en reptielen gedurende 2 weken dagelijks worden weggevangen met inloopemmers en buiten het plangebied uitgezet. Daarnaast moeten gedurende 2 weken golfplaatjes en / of tapijttegels en / of andere geschikt gebleken vangmaterialen worden neergelegd en moeten reptielen van onder deze tapijttegels en op andere plaatsen in het plangebied gedurende 2 weken met de hand worden weggevangen.

---

¹ Onder deskundige verstaat de Provincie Gelderland: Onder een ecologisch deskundige verstaan we een persoon die in een bepaalde situatie en voor specifieke soorten gevraagd wordt te adviseren en/of begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soort-specifieke ecologie. Hij voldoet aan een of meer van deze punten:

- Hij/zij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
- Hij/zij heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
- Hij/zij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
- Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied;
- Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming.

12. De oude parkeerplaats moet uiterlijk in 2020 worden teruggegeven aan de natuur door de verharding te verwijderen en het kale zand te bedekken met heidemaaisel uit de omgeving zodat een heischrale vegetatie ontstaat. Het terrein dient zodanig te worden beheerd dat de heischrale vegetatie in stand blijft.
13. In de nieuwe fietsherstelwerkplaats moeten vier vleermuisverblijven worden geplaatst in de vier windrichtingen. Deze moeten zijn voorzien van verschillende ruimten die met elkaar zijn verbonden.
14. Er worden in de buitenmuur van het nieuwe parkrestaurant op een aantal punten openingen gemaakt om de spouw die een minimale dikte van 3,5 cm moet hebben, toegankelijk te maken voor vleermuizen. Dit gebeurt in ieder geval aan de oostgevel op drie plekken op een hoogte van tenminste 3 m.
15. Voor 15 november 2017 moeten de balken van het parkrestaurant waarin de vleermuisverblijfplaats zit, voorzichtig worden verwijderd, zodat de vleermuizen worden verstoord en een andere verblijfplaats kunnen zoeken. Dit gebeurt vlak na zonsondergang bij een buitentemperatuur van tenminste 10 ° C. Hierbij moet de deskundige op het gebied van Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger aanwezig zijn.
16. Terreinverlichting dient naar beneden gericht te zijn en niet zijwaarts uit te stralen naar naastgelegen begroeiing. De verlichting mag maximaal op 3 meter hoogte worden aangebracht en is bij voorkeur monochroom oranje (amber led verlichting) en een zo laag mogelijk lichtsterkte van maximaal 10 lux.
17. De ontheffinghouder dient contact op te nemen met de Provincie Gelderland indien andere beschermde soorten worden aangetroffen en / of andere verbodsbepalingen worden overtreden.

BEOORDELING

Project

In de aanvraag beschreven project

Het project bestaat uit de herinrichting van het centrumgebied van het Nationale Park De Hoge Veluwe. De activiteiten bestaan (tot 2020) uit de sloop en vervanging van het Parkrestaurant, de verplaatsing van het parkeerterrein, de verplaatsing van de fietsherstelwerkplaats, de herinrichting van het plein tussen Parkrestaurant en Museonder en de aanleg van een evenemententerrein op de oude parkeerplaats.

Het doel van de herinrichting is de verbetering van de museale en recreatieve voorzieningen van het park door het restaurant uit te breiden en te moderniseren en de bijpassende infrastructuur (voor auto en fiets) te stroomlijnen. Verder is het de bedoeling de landschappelijke inpassing van het plein te verbeteren.

In het licht van mogelijke gevolgen voor beschermde planten- en diersoorten zijn vooral de sloop-, kap- en grondwerkzaamheden van belang. De werkzaamheden in de aanlegfase zijn weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 Bouwonderdelen

	Omschrijving projectonderdeel	Planning	
1	Plaatsing tijdelijke horeca-voorziening	De tijdelijke horecavoorziening, bestaande uit geschakelde units op het plein tussen het Parkrestaurant en het Museonder, worden neergezet.	Najaar 2017
2	Sloop Parkrestaurant	Voorafgaand aan de sloop van het Parkrestaurant zijn in het voorjaar van 2017 aan vijf bomen ($\varnothing > 30$ cm) met hoge takvrije stammen in de directe omgeving ($r < 200$ m) op ten minste vier meter hoogte, in totaal vijf vleermuiskasten (model A, zoals aanbevolen in de soortenstandaard Gewone dwergvleermuis) en een grotere vleermuiskast (kraamkast van eigen makelij) opgehangen. Daarnaast zijn in juli 2017 twee kraamkasten (Waveka 1FTH) opgehangen aan twee naastgelegen gebouwen. Deze kasten fungeren als tijdelijke verblijfplaatsen. Er zijn vleermuizen aangetroffen in de nok van het Parkrestaurant. De vleermuizen (een groep van Gewone dwergvleermuis en één Laatvlieger) worden in november 2017 volgens de voorgeschreven methodes in de soortenstandaard Gewone dwergvleermuis verstoord zodat ze vertrekken uit de verblijfplaatsen. Na het uitvliegen worden riet, balken en uilenkast verwijderd. Een vleermuisdeskundige begeleidt dit. In de avonden hierna worden de vleermuisbewegingen rond het gebouw gevolgd. Als duidelijk is dat het gebouw niet meer als verblijfplaats gebruikt wordt, dan vindt het verdere sloopwerk plaats.	Winter 2017
3	Aanpassing fietspad	Het geasfalteerde fietspad parallel aan de Oude Houtkampweg wordt in het voorjaar van 2018 verwijderd. De nieuwe ontsluiting van het plein voor fietsers vanaf de Oude Houtkampweg gaat via het bestaande klinkerpad lopen.	Voorjaar 2018
4	Nieuwbouw het Landhuis	De nieuwbouw van het Landhuis begint in het voorjaar 2018 en duurt tot het voorjaar van 2019. Voorafgaand aan het bouwklaar maken worden voor 15 maart 2018 enkele bomen gekapt. Dit zijn middeloude ($\varnothing 50$ cm) exemplaren Zomereik. Deze herbergen geen jaarrond beschermde nesten van broedvogels of eekhoorn.	Voorjaar 2018 tot voorjaar 2019
5	Kap bomen parkeerterrein	De te kappen bomen voor de aanleg van het nieuwe parkeerterrein zijn vooral middeloude ($\varnothing 20-40$ cm) exemplaren Douglasspar, Grove en Oostenrijkse den. In deze bomen bevinden zich geen jaarrond beschermde nesten van broedvogels of Eekhoorn.	Najaar 2018
6	Aanleg parkeerterrein	Het nieuwe parkeerterrein (370 plaatsen; ca. 1 ha groot) wordt in de winter van 2018/2019 aangelegd. In augustus/september van 2018 wordt dit gebied met herpetofauna-werende schermen afgesloten van de omgeving. Reptielen en amfibieën welke zich binnen dit afgezette gebied bevinden worden met inloopemmers weggevangen en in de directe omgeving uitgezet.	Najaar 2018 tot voorjaar 2019
7	Opruimen bestaande verharding	De verharding van de bestaande parkeerplaats inclusief aan- en afvoerwegen wordt in het najaar van 2019 opgeruimd. De oppervlakte hiervan is ca. 6.000 m ² . De grond wordt afgedekt met maaisel uit de omgeving. Dit maaisel wordt in de nazomer van 2019 verzameld.	Najaar 2019
8	Verplaatsen fietsherstelwerkplaats	De fietsenherstelwerkplaats wordt in de winter van 2019/2020 verplaatst. Het deel van de fietsenherstelwerkplaats wat in grazige vegetatie ligt, ca. 0,12 ha, wordt in augustus/september 2019 met herpetofauna-werende schermen afgesloten van de omgeving. Reptielen en amfibieën welke zich binnen dit afgezette gebied bevinden worden met inloopemmers weggevangen en in de directe omgeving uitgezet. In de werkplaats worden ca. tien kunstnesten voor Boerenzwaluw teruggehangen. Ook worden er in het H-profiel van de stalen balken van de dakconstructie vier vleermuisneststenen geplaatst. Deze	Najaar / winter 2019

	Omschrijving projectonderdeel	Planning
	stenen fungeren als permanente zomerverblijfplaats.	
9	Herinrichting middengebied Na de verplaatsing van de fietsenherstelwerkplaats wordt in het voorjaar van 2020 het gebied tussen Parkrestaurant en Museonder opnieuw ingericht.	Winter 2019 / voorjaar 2020
10	Kap bomen evenemententerrein Voorafgaand aan de inrichting van het evenemententerrein worden in de winter van 2019/2020 enkele exemplaren middeloude (Ø 20-40 cm) Grove den gekapt. Deze bomen hebben op dit moment geen jaarrond beschermde nesten van Eekhoorn of broedvogels, maar zullen in 2019 opnieuw worden geïnspecteerd.	Winter 2019
11	Aanleg evenemententerrein Het evenemententerrein wordt in het voorjaar van 2020 aangelegd. De grond wordt daarbij tenminste omgespit. Het terrein wordt in augustus/september 2019 met herpetofauna-werende schermen afgesloten van de omgeving. Reptielen en amfibieën welke zich binnen dit afgezette gebied bevinden, worden met inloopemmers weggevangen en in de directe omgeving uitgezet.	Voorjaar 2020

Onderzoek

In de aanvraag beschreven ecologische waarden

Vleermuizen

De groep (mannetjes) Gewone dwergvleermuis, die van de kopse kant van het Parkrestaurant gebruik maakt, bestond d.d. 7 juli 2013 uit vijf exemplaren. Ze verbleven achter de balken boven het raam op de eerste verdieping en vlogen tussen 21.55 en 22.07 uur uit. Om 22.10 uur vloog nog een exemplaar Laatvlieger uit. Deze leek afkomstig uit het riet op het dak, onder de kraag aan dezelfde kopse kant als waar de exemplaren Gewone dwergvleermuis zaten. Andere waarnemingen die avond betroffen twee overvliegende exemplaren Rosse vleermuis tussen 22.00 en 22.30 uur. De aanwezigheid van Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger op de kopse kant van het restaurant is bevestigd door de vleermuiswerkgroep Deventer. Andere over de laatste vier jaar in de omgeving waargenomen vleermuissoorten zijn Franjestaart en Gewone grootoorvleermuis. Dit betreft uitsluitend foeragerende exemplaren.

In 2017 is aanvullende vleermuisonderzoek gedaan. Op 6 juni, 7 juli en 24 augustus 2017 werden achtereenvolgens 4, 14 en 8 dwergvleermuizen uitvliegend aangetroffen. Laatvlieger bleef constant op één dier. Op 7 juli werden na het uitvliegen nog vleermuisgeluiden gehoord wat wijst op achterblijvende jonge dieren. Blijkbaar zaten er in die periode (eind voortplantingsseizoen) ook vrouwtjes met jongen achter de balken.

De te kappen bomen voor de realisatie van de parkeerplaats hebben geen functie voor vleermuizen. Het betreft vooral middeloude Oostenrijkse den zonder spleten en holtes.

Uit de resultaten van het onderzoek komt naar voren dat in het gebied Gewone dwergvleermuizen en Laatvlieger verblijven, vliegen en foerageren. Gedurende en na realisatie van de plannen kunnen deze soorten er blijven vliegen en foerageren. Met de sloop van het Parkrestaurant zal een verblijfplaats van vleermuizen verloren gaan.

Eekhoorn

Er zijn in het plangebied in 2013 geen sporen van Eekhoorn aangetroffen. Er zijn wel enkele recente waarnemingen van de wijdere omgeving (belevingsroute en beeldentuin) gevonden: zeven waarnemingen tussen 2013 en 2017 voor het centrumgebied van De Hoge Veluwe (www.waarneming.nl). Alle te kappen bomen zijn geïnspecteerd op de aanwezigheid van eekhoornnesten. Er zijn geen verblijfplaatsen van Eekhoorn aangetroffen.

Das

In het plangebied zijn in 2013 van Das sporen aangetroffen in de vorm van snuit- en mestputjes en haren (afgeworpen wintervacht). Verder ligt er een vaste wissel direct ten noorden van de Nieuwe Houtkampweg (parallel hieraan op ca. 50 m afstand). Er zijn in een straal van 100 m rond het plangebied geen (bij)burchten, vluchtpijpen en dergelijke gevonden.

Boommarter

Er is een waarneming van Boommarter op ca. 300 m van het plangebied bij het ven in de landschappentuin d.d. 2 juli 2014. Het voorkomen van verblijfplaatsen van boommarter binnen het Parkrestaurant en de te kappen bomen zijn uitgesloten.

Overige beschermde zoogdieren

Het plangebied wordt door de nationaal beschermde soorten Edelhert en Wild zwijn gebruikt als foerageergebied. Voor deze soorten geldt bij ruimtelijke ingrepen geen provinciale vrijstelling. Die geldt wel voor andere in de omgeving waargenomen zoogdiersoorten als Gewone bosmuis, Konijn, Ree, Rosse woelmuis, Vos.

Amfibieën

In het vijvertje ten zuiden van de Oude Houtkampweg zijn op 25 april 2013 eieren (> 250) van Bruine kikker gevonden en in de grazige vegetatie ter hoogte van de nieuwe parkeerplaats één adult exemplaar Heikikker gevonden. Daarnaast zijn Bruine kikker, Gewone pad en Groene kikker-complex in de omgeving waargenomen. In het ven van de landschappentuin tenslotte zijn op 17 augustus 2016 15 subadulte exemplaren Rugstreeppad aangetroffen.

Reptielen

Er zijn tijdens het veldbezoek d.d. 25 april 2013 geen reptielen aangetroffen. Waarnemingen over de laatste 4 jaar in de bredere omgeving (centrum Hoge Veluwe) betreffen Hazelworm, Levendbarende hagedis en Zandhagedis. In het plangebied lijkt de grazige vegetatie met veel mos, verspreid Struikhei en Blauwe bosbes, nauwelijks hogere struiken en een dunne boomlaag geschikt leefgebied voor Hazelworm en Levendbarende hagedis.

Vogels

Relevante vogelwaarnemingen betreffen:

- Een roestplek van Ransuil in een boom op de oude parkeerplaats in 2013. Deze boom wordt gespaard. Ransuil broedde in 2017 in het bos ten westen van het parkrestaurant.
- Een nest van Merel onder de overhangende kap van het Parkrestaurant (zuidzijde) in 2013 en 2017. In 2017 broedde hier ook een Boerenzwaluw en een Witte kwikstaart.
- Circa 15 kunstnesten en echte nesten van Boerenzwaluw in het Museonder en de fietsenherstelwerkplaats. In totaal werden in 2013 vijf nesten en in 2017 tien nesten echt gebruikt.
- Een nestkast voor Bosuil in de nok van het Parkrestaurant. Deze is tussen 2013 en 2017 niet in gebruik geweest.
- Nestbouw van Zwarte specht d.d. 14 maart 2016 in een boom in de onmiddellijke nabijheid van het Parkrestaurant. Deze nestplek is in 2017 niet teruggevonden.

Dagvlinders en libellen

In de omgeving waargenomen beschermde insectensoorten zijn Bosparelmoervlinder, Kommavlinder en Gevlekte witsnuitlibel. Deze waarnemingen zijn echter oud of niet gevalideerd of uit de bredere omgeving ($r > 500$ m).

In de aanvraag beschreven factoren die effecten kunnen veroorzaken

De aangegeven factoren die tot effecten kunnen leiden zijn de volgende:

- vernietiging;
- verstoring.

In de aanvraag beschreven effecten van het project op de ecologische waarden

Vleermuizen

Door de sloop van het Parkrestaurant verdwijnen zomerverblijfplaatsen van een groep (mannetjes) Gewone dwergvleermuis en een exemplaar Laatvlieger, en mogelijk een paar- en overwinteringsverblijf van Gewone dwergvleermuis. De ingreep heeft niet of nauwelijks betekenis voor de foerageermogelijkheden. Door de nieuwbouw worden er nieuwe zomerverblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuizen gecreëerd.

Uit het aanvullende onderzoek uit 2017 blijkt dat het tevens gaat om een kraamverblijfplaats voor Gewone dwergvleermuizen.

Eekhoorn

Er zijn in het plangebied geen verblijfplaatsen van Eekhoorn aangetroffen. De ingreep heeft niet of nauwelijks betekenis voor de foerageermogelijkheden. Effecten op Eekhoorn binnen het plangebied zijn uit te sluiten.

Das

Er zijn in het plangebied geen verblijfplaatsen van Das aangetroffen. De ingreep heeft niet of nauwelijks betekenis voor de foerageermogelijkheden. Effecten op Das binnen het plangebied zijn uit te sluiten.

Boommarter

Er zijn in het plangebied geen verblijfplaatsen van Boommarter aangetroffen. De ingreep heeft niet of nauwelijks betekenis voor de foerageermogelijkheden. Effecten op Boommarter binnen het plangebied zijn uit te sluiten.

Edelhert

Er zijn in het plangebied geen verblijfplaatsen van Edelhert aangetroffen. De ingreep heeft niet of nauwelijks betekenis voor de foerageermogelijkheden. Effecten op overige zoogdieren binnen het plangebied zijn uit te sluiten.

Wild zwijn

Er zijn in het plangebied geen verblijfplaatsen van Wild zwijn aangetroffen. De ingreep heeft niet of nauwelijks betekenis voor de foerageermogelijkheden. Effecten op Wild zwijn binnen het plangebied zijn uit te sluiten.

Heikikker

Het plangebied is leefgebied van Heikikker. Deze wordt tijdelijk verkleind met respectievelijk 1 ha (in 2018) en 0,12 ha (in 2019).

Levendbarende hagedis en Hazelworm

Het plangebied is mogelijk leefgebied van Levendbarende hagedis en Hazelworm. Deze wordt tijdelijk verkleind met respectievelijk 1 ha (in 2018) en 0,12 ha (in 2019).

Vogels

Er broeden mogelijk verscheidene vogelsoorten waaronder Witte kwikstaart, Merel en Boerenzwaluw binnen het plangebied. Door de sloop- en kapwerkzaamheden worden nestgelegenheden van deze soorten mogelijk verstoord. In de nieuwbouw worden nestkasten

voor diverse vogelsoorten opgehangen, waardoor de verstoring tijdelijk van aard is. Er zijn geen nesten van jaarrond beschermde vogelsoorten in het plangebied aangetroffen.

In de aanvraag beschreven preventieve maatregelen om effecten te voorkomen

Vogels

De fietsherstelwerkplaats wordt in de winter verplaatst. De oude nesten van Boerenzwaluw worden teruggehangen zodat deze weer kunnen worden gebruikt.

Amfibieën en reptielen

De plekken waar de nieuwe parkeerplaats en fietsenherstelwerkplaats komen worden afgeschermd met herpetofauna-werende schermen. Deze schermen van ca. 30-40 cm hoog worden geplaatst in augustus / september 2018. De schermen zijn laag, omdat ze passeerbaar moeten zijn voor Das, Wild zwijn en Edelhert. Takken aanwezig binnen de vakken worden opgeschoond.

De dieren binnen de schermen worden weggevangen door het gebied af te zoeken middels inloopemmers (langs het scherm), die gedurende 2 weken dagelijks worden gelegegd. De wegvangprocedure wordt nog herhaald in het voorjaar voorafgaand aan de werkzaamheden.

Door de dieren weg te vangen in de minst kwetsbare periode, wordt voorkomen dat dieren worden gedood door de werkzaamheden. Dieren in de omgeving van het plangebied worden door de schermen verhinderd het plangebied in te komen.

De oude parkeerplaats wordt teruggegeven aan de natuur. Dit compenseert het verlies van leefgebied voor herpetofauna. Na de verwijdering van de oude verharding wordt het kale zand ingezaaid met maaisel uit de omgeving. Na het herstel van de (heischrale) vegetatie zal de omvang van het leefgebied weer bijna even groot zijn (netto ca. 0,5 ha verlies). Op het geheel van het park is dat kleine verlies verwaarloosbaar (0,01 %).

In de aanvraag beschreven gedragscode

Er wordt gewerkt volgens de gedragscode natuurbeheer 2016-2021 van 1 november 2012. Deze gedragscode is niet van toepassing op bouw- en sloopwerkzaamheden en grondwerkzaamheden en indien de activiteit schade kan veroorzaken aan zwaarder beschermde soorten. Voor kapwerkzaamheden geldt de gedragscode wel voor de algemeen beschermde soorten. De kapwerkzaamheden hebben naar verwachting geen invloed op de beschermde soorten waarvoor ontheffing wordt verleend. De gedragscode is daarom niet van toepassing op deze aanvraag.

Nu preventieve maatregelen, ter voorkoming van overtreding van de in hoofdstuk 3 van de Wnb vermelde verboden, niet voldoende in deze aanvraag zijn opgenomen en de gedragscode niet van toepassing is, is voor het uitvoeren van de aangevraagde activiteit een ontheffing nodig.

In de aanvraag beschreven mitigerende maatregelen

Voorafgaand aan de sloop van het Parkrestaurant zijn in het voorjaar van 2017 aan vier bomen ($\varnothing > 30$ cm) met hoge takvrije stammen in de directe omgeving ($r < 200$ m) op ten minste vier meter hoogte, in totaal vijf vleermuiskasten (model A, zoals aanbevolen in de soortenstandaard Gewone dwergvleermuis) opgehangen en een grotere vleermuiskast (kraamkast van eigen makelij) opgehangen. Daarnaast zijn in juli 2017 twee kraamkasten (Waveka 1FTH) opgehangen aan twee naastgelegen gebouwen. Deze fungeren als tijdelijke verblijfplaatsen.

Er zijn vleermuizen aangetroffen in de nok van het Parkrestaurant. De vleermuizen worden in november 2017 volgens de voorgeschreven methodes in de soortenstandaard Gewone Dwergvleermuis verstoord zodat ze een andere verblijfplaats zoeken. Na het uitvliegen worden

riet, balken en uilenkast verwijderd. Een vleermuisdeskundige begeleidt dit. In de avonden hierna worden de vleermuisbewegingen rond het gebouw gevolgd. Als duidelijk is dat het gebouw niet meer als verblijfplaats gebruikt wordt, dan vindt het verdere sloopwerk plaats.

Het nieuwe parkeerterrein (370 plaatsen; ca. 1 ha groot) wordt in de winter van 2018/2019 aangelegd. In augustus/september van 2018 wordt dit gebied met herpetofauna-werende schermen afgesloten van de omgeving. Reptielen en amfibieën welke zich binnen dit afgezette gebied bevinden worden met inloopemmers weggevangen en in de directe omgeving uitgezet.

De fietsenherstelwerkplaats wordt in de winter van 2019/2020 verplaatst. Het deel van de fietsenherstelwerkplaats wat in grazige vegetatie ligt, ca. 0,12 ha, wordt in augustus/september 2019 met herpetofauna-werende schermen afgesloten van de omgeving. Reptielen en amfibieën welke zich binnen dit afgezette gebied bevinden worden met inloopemmers weggevangen en in de directe omgeving uitgezet.

In de werkplaats worden ca. tien kunstnesten voor Boerenwaluw teruggehangen. Ook worden er in het H-profiel van de stalen balken van de dakconstructie vier vleermuisneststenen geplaatst. Deze stenen fungeren als permanente zomerverblijfplaats.

Het evenemententerrein wordt in het voorjaar van 2020 aangelegd. De grond wordt daarbij tenminste omgespit. Het terrein wordt in augustus/september 2019 met herpetofauna-werende schermen afgesloten van de omgeving. Reptielen en amfibieën welke zich binnen dit afgezette gebied bevinden, worden met inloopemmers weggevangen en in de directe omgeving uitgezet.

In de aanvraag beschreven overtreding van verbodsbepalingen

Aan de hand van het voorgaande is in de aanvraag bepaald welke verbodsbepalingen worden overtreden. Dit is aangegeven in het aanvraagformulier. Er is ontheffing aangevraagd voor de soorten en verboden genoemd in tabel 3.

Tabel 3 Aangevraagde soorten en verboden

Soort	Verbod	
Gewone dwergvleermuis	Artikel 3.5 lid 2	Opzettelijk verstoren
	Artikel 3.5 lid 4	Voorplantingsplaatsen / rustplaatsen beschadigen / vernielen
Laatvlieger	Artikel 3.5 lid 2	Opzettelijk verstoren
	Artikel 3.5 lid 4	Voorplantingsplaatsen / rustplaatsen beschadigen / vernielen
Heikikker	Artikel 3.5 lid 2	Opzettelijk verstoren
	Artikel 3.5 lid 4	Voorplantingsplaatsen / rustplaatsen beschadigen / vernielen
Levendbarende hagedis	Artikel 3.10 lid 1 b	Voorplantingsplaatsen / rustplaatsen beschadigen / vernielen
Hazelworm	Artikel 3.10 lid 1 b	Voorplantingsplaatsen / rustplaatsen beschadigen / vernielen

Daarnaast is ontheffing aangevraagd voor het gebruik van de middelen zoals weergegeven in tabel 4.

Tabel 4 Aangevraagde middelen

Soort	Verbod	Middel
Heikikker	Vangen	Herpetofaunawerende schermen langs het plangebied met aan de binnenzijde inloopemmers welke dagelijks geleegd worden gedurende 2 weken.
Levendbarende hagedis		
Hazelworm		

Beoordeling van de resultaten van het ecologisch onderzoek en de mitigerende maatregelen

Wij hebben het ecologisch onderzoek beoordeeld en wij oordelen dat het onderzoek op de juiste wijze is uitgevoerd en compleet is.

Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger

In het kader van zorgvuldig handelen dienen de verblijfplaatsen met een mogelijke overwinteringsfunctie buiten de paar- en overwinteringsperiode van de Gewone dwergvleermuis en de Laatvlieger ongeschikt gemaakt te worden.

Door de werkzaamheden gaat een verblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis en de Laatvlieger verloren. Mogelijk fungeren de verblijfplaatsen tevens als paar-, kraam- en winterverblijfplaats voor Gewone dwergvleermuis. In het voorjaar van 2017 zijn 6 kasten opgehangen in bomen nabij de verblijfplaatsen en in juli 2017 zijn 2 kraamkasten opgehangen aan nabijgelegen gebouwen. Doordat de sloopwerkzaamheden pas eind 2017 plaatsvinden, wordt er voldaan aan de geldende gewenningsperioden. Voorafgaand aan de werkzaamheden worden de verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt.

Daarnaast worden in de eindsituatie 4 vleermuisverblijven gemaakt in de fietsenwerkplaats in 4 windrichtingen, met verschillende ruimten die met elkaar zijn verbonden. Tevens wordt de spouwmuur van het nieuwe parkrestaurant toegankelijk gemaakt. Voor vleermuizen. Om ervoor de zorgen dat Laatvlieger hier gebruik van kan maken moet deze spouw minstens 3,5 cm dik zijn.

Door de verblijfplaatsen buiten de kwetsbare paar- en overwinteringsperiode van de Gewone dwergvleermuis en de Laatvlieger ongeschikt te maken wordt er voldoende zorgvuldig gehandeld.

Er zijn geen maatregelen voorgesteld over de aan te brengen verlichting. Indien terreinverlichting wordt aangebracht dan dient deze naar beneden gericht te zijn en niet zijwaarts uit te stralen naar naastgelegen begroeiing. De verlichting mag maximaal op 3 meter hoogte worden aangebracht en is bij voorkeur monochroom oranje (amber led verlichting) en een zo laag mogelijk lichtsterkte van maximaal 10 lux.

Heikikker

Er vinden alleen werkzaamheden plaats in het mogelijke landhabitat van Heikikker. Het is voldoende om het gebied af te schermen met amfibieschermen en de dieren weg te vangen voordat ze zich ingraven in het overwinteringshabitat.

Levendbarende hagedis en Hazelworm

Er worden herpetofauna-werende schermen geplaatst op de locaties waar wordt gewerkt en levendbarende hagedissen en hazelwormen worden weggevangen in de minst gevoelige periode. Aanvullend op de voorgestelde maatregelen dient voorafgaand aan het plaatsen van de schermen het gebied zo leeg mogelijk te worden gemaakt zodat de reptielen niet meer onder takken en dergelijke kunnen schuilen. Daarnaast dienen na het plaatsen van het scherm tapijttegels te worden uitgelegd zodat hazelwormen daaronder schuilen. De Hazelwormen en Levendbarende hagedis dienen ook met de hand te worden gevangen in het gehele plangebied.

Op basis van het voorgaande hebben wij bepaald voor welke (aangevraagde) soorten welke verbodsbepalingen worden overtreden en welke middelen hiervoor kunnen worden ingezet. Deze zijn weergegeven in tabel 1 en 2. Voor deze soorten en verboden en middelen wordt de ontheffing verleend. Dit komt overeen met de aangevraagde soorten en verboden.

Om ervoor te zorgen dat de maatregelen worden uitgevoerd zijn deze tevens in de voorschriften opgenomen.

Andere bevredigende oplossing

In de aanvraag beschreven andere bevredigende oplossingen

Parkrestaurant

Er bestaat geen alternatief voor de nieuwbouw van het Parkrestaurant. Het huidige gebouw is sterk verouderd. Instandhouding vraagt hoge investeringen in het onderhoud. Nieuwbouw biedt mogelijkheden om een gebouw neer te zetten dat energiezuiniger is, waar de voedselveiligheid beter is gewaarborgd, de arbeidsomstandigheden beter zijn en ook de energie- en onderhoudskosten geringer. De nieuwbouw komt op de plek van de huidige bebouwing mede om zo de natuur in de omgeving te sparen. De planning is zo gemaakt dat er voldoende ruimte is de schade aan vleermuizen te mitigeren. De werkwijze sluit hierop aan. De dieren wordt maximaal de ruimte gegeven een ander onderkomen te vinden.

Parkeerplaats

De nieuwe parkeerplaats is zo gesitueerd, dat fiets- en autobewegingen meer gescheiden zijn en het restaurant ook makkelijker bereikbaar is (voor invaliden). De lengte van aan- en afvoerwegen inclusief wandel- en fietspaden in het centrumgebied neemt aanzienlijk af. De planning van de werkzaamheden volgt die van de nieuwbouw. Er is voldoende ruimte voor de mitigatiemaatregelen.

Beoordeling van de andere bevredigende oplossingen

Er zijn geen alternatieve locaties, wijze van uitvoering en periodes voorhanden die minder negatieve effecten hebben op de beschermde soorten.

Conclusie

Er bestaat geen andere bevredigende oplossing.

Belang

In de aanvraag beschreven belang(en)

De ontheffing wordt aangevraagd in het kader van de in de wet genoemde belangen volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (voor alle soorten) en in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied.

Beoordeling van belang(en)

Wij kunnen instemmen met de in de aanvraag beschreven belangen. Het betreft de belangen die zijn weergegeven in tabel 1.

Gunstige staat van instandhouding

In de aanvraag beschreven effect op de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten

Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger

In de gebouwen van het Park zitten Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, Gewone grootovleermuis en mogelijk Kleine dwergvleermuis (in Hubertus). Vooral het dienstgebouw aan de Apeldoonseweg en het jachtslot Hubertus zijn belangrijk. De gunstige staat van instandhouding van deze soorten is op landelijk en regionaal niveau goed. Het verdwijnen van de verblijfplaats in de nok van het Parkrestaurant heeft geen effect op de betreffende (sub)populaties Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Er zijn naar verwachting voldoende alternatieven in de omgeving. Vanuit de zorgplicht wordt gezorgd voor extra aanvulling hiervan middels het aanbieden van tijdelijke en permanente verblijfsplaatsen.

Heikikker

De gunstige staat van instandhouding van Heikikker is op landelijk niveau slecht. De subpopulatie van De Hoge Veluwe doet het echter goed (Creemers, R. en J. Van Delft, 2009). Als de dieren worden weggevangen en in de directe omgeving uitgezet heeft de tijdelijke inkrimping van het leefgebied geen effect op de gunstige staat van instandhouding van de betreffende (sub)populatie Heikikker.

Levendbarende hagedis en Hazelworm

De gunstige staat van instandhouding van Hazelworm en Levendbarende hagedis is op landelijk niveau respectievelijk slecht en matig. De subpopulaties van De Hoge Veluwe doen het echter goed (Creemers, R. en J. Van Delft, 2009). Als de dieren worden weggevangen en in de directe omgeving uitgezet heeft de tijdelijke inkrimping van het leefgebied geen effect op de gunstige staat van instandhouding van de betreffende (sub)populaties Levendbarende hagedis en Hazelworm.

Beoordeling van de effecten op de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten

Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger

Door de werkzaamheden gaat een verblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis verloren en een verblijfplaats van Laatvlieger. Er worden 7 tijdelijke kasten opgehangen waarvan 2 kraamverblijven. Daarnaast zijn er in de omgeving enkele gebouwen die als alternatieve verblijfplaats kunnen fungeren. Het nieuwe gebouw wordt weer geschikt gemaakt voor Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Hierdoor is het aannemelijk dat de soorten in het projectgebied aanwezig blijven.

Heikikker, Levendbarende hagedis en Hazelworm

Er worden tijdelijk delen van het leefgebied van Heikikker, Levendbarende hagedis en Hazelworm afgesloten met een scherm en de dieren worden weggevangen en elders uitgezet. Hierdoor hebben de werkzaamheden tijdelijk een effect maar er is voldoende geschikt leefgebied in de omgeving waardoor dit geen effect heeft op de staat van de instandhouding van deze soorten in het gebied.

Het uitvoeren van de maatregelen als bedoeld in de aanvraag leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, Heikikker, Levendbarende hagedis en Hazelworm.

Conclusie

Gelet op het voorgaande kan de gevraagde ontheffing worden verleend.

OVERIGE VERPLICHTINGEN

Wij wijzen u er op dat u zelf verantwoordelijk bent voor het verkrijgen van eventueel benodigde ontheffingen, vergunningen of toestemmingen op grond van andere wet- en regelgeving.

ZIENSWIJZEN

Gedurende de periode van terinzagelegging kunnen belanghebbenden schriftelijk of mondeling zienswijzen over het ontwerpbesluit naar voren brengen. Ingediende zienswijzen worden met het uiteindelijke besluit en de bijbehorende stukken ter inzage gelegd.

Schriftelijke zienswijzen kunnen worden gericht aan Gedeputeerde Staten van Gelderland, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem, of aan post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer dat op de eerste bladzijde van het ontwerpbesluit staat vermeld. Voor een mondelinge zienswijze of toelichting over het ontwerpbesluit kan contact worden opgenomen met het Provincieloket (telefoonnummer (026) 359 99 99).

Wij maken u erop attent dat alleen beroep tegen het uiteindelijke besluit kan worden ingediend als de indiener ook een zienswijze heeft ingebracht tegen het ontwerpbesluit en men belanghebbende is.

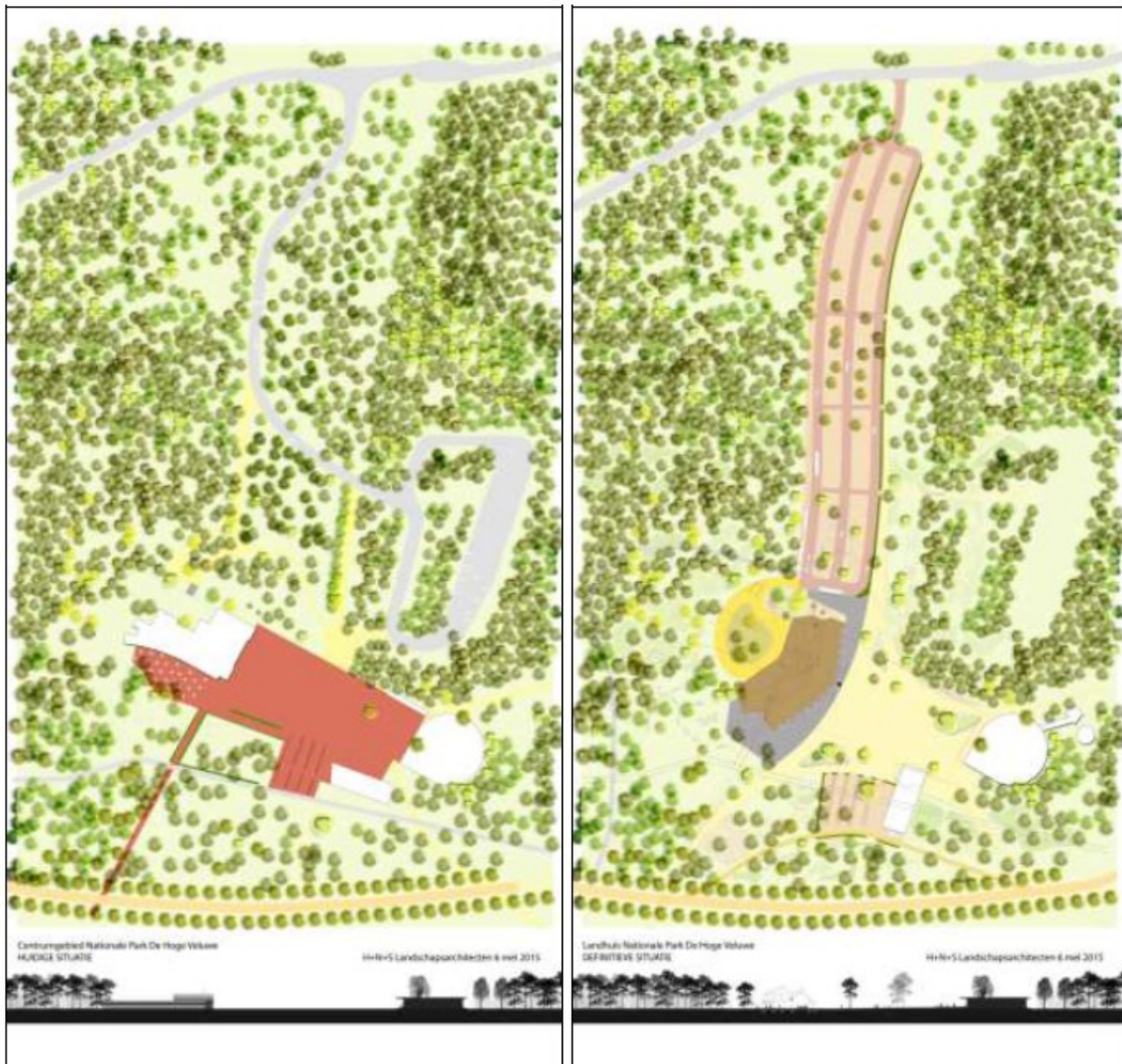
De periode van terinzagelegging is te vinden onder de technische informatie van de kennisgeving. Deze kennisgeving is in te zien op de website van Overheid.nl.

bijlagen:

- Bijlage 1: Kaart projectlocatie
- Bijlage 2: Mitigerende maatregelen vleermuizen

BIJLAGE 1

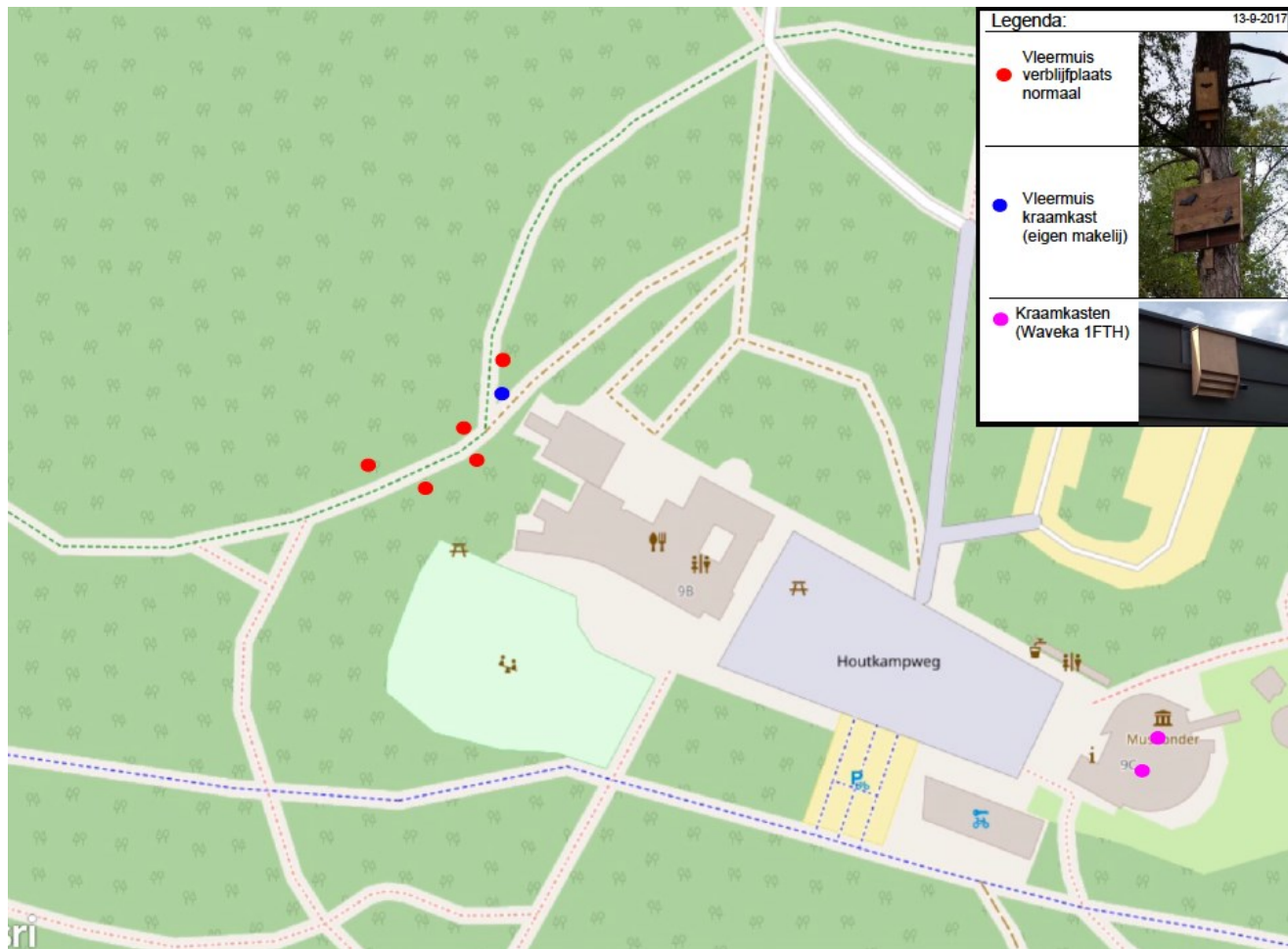
Kaarten projectlocatie

Figuur 1 Huidige en aangevraagde situatie

BIJLAGE 2

Mitigerende maatregelen vleermuizen

Figuur 2 Locaties van opgehangen vleermuiskasten